

Respect p În timp ce îmi croiam drum prin mulțime, am văzut că într-adevăr aceasta forma un mare semicerc. Vedeam acum și chelnerii care stăteau ca niște santinele de-a lungul peretelui interior, ținând tăvile cu băuturi și tartine cu pește. Din când în când, lumea mă împingea, cerându-și amabil scuze, sau ne zâmbeam unii altora când cineva încerca să-și croiască drum în direcția opusă, dar în mod ciudat, nimeni nu părea să mă recunoască. La un moment dat, m-am pomenit strecurându-mă pe lângă trei bărbați de vârstă mijlocie, care scuturau descu-rajați din cap, și am observat că unul dintre ei ținea sub braț un ziar din ediția de seară. Mi-am zărit chipul bătut de vânt ițindu-se de sub cotul lui și m-am întrebat vag dacă apariția fotografiilor ar fi putut explica cumva modul ciudat în care fusese ignorată până atunci sosirea noastră. Dar practic ajuns-esem lângă persoanele spre care mă îndreptasem și nu m-am mai gândit la aceasta.

Observând că mă apropiam de ei, doi din grup au făcut un pas într-o parte, ca pentru a mă primi și pe mine în cercul lor. Din câte mi-am dat seama, discutau despre obiectele de artă din jurul nostru și, când am ajuns în mijlocul lor, dădeau cu toții din cap aprobând spusele ultimului vorbitor. Apoi, una dintre femei zise:

— Da, e limpede că puteai desena o linie care să traverseze camera, exact ca Van Thillo acela. Arătă o statueta albă de pe un pedestal, nu departe de noi. Tânărul Oskar n-a avut nici-odată ochi pentru așa ceva. Și, sincer vorbind, știa asta, dar a considerat că are o datorie față de familia lui.

— Îmi pare rău, dar trebuie să fiu de acord cu Andreas, zise unul dintre bărbați. Oskar era prea mândru. Ar fi trebuit să-i lase pe alții. Pe alții care se pricep mai bine.

Atunci un alt bărbat îmi zise, zâmbind amabil:

— Și dumneavoastră ce părere aveți, domnule? Despre contribuția lui Oskar la colecție?

Pe moment, m-am simțit luat prin surprindere, dar nu aveam de gând să mă las mai prejos.

Respect pe... E foarte bine că dumneavoastră, doamnelor și domnilor, stați aici și discutați despre nepriceperea lui Oskar, am început eu. Dar mai important și mai nimerit...

— Ar însemna să exagerăm, întrerupse o femeie, dacă l-am numi pe tânărul Oskar nepriceput. Avea cu totul alt gust decât fratele lui și, sigur, a făcut o mare greșală, dar în mare cred că a dat colecției o dimensiune bine-venită. Care înlătură austeritatea. Fără ea, ei bine, această colecție ar fi fost ca un prânz bun fără desert. Vaza cu basoreliefuri de colo – arată prin mulțime – este într-adevăr încântătoare.

— Toate bune, dar..., am început eu pe un ton înfierbântat, însă n-am apucat să continui, că un bărbat zise ferm:

— Vaza cu basoreliefuri este *singura*, singura lui alegere care merită să fie aici. Necazul e că n-a avut o concepție asupra colecției în ansamblul ei.

Am simțit că încep să îmi pierd răbdarea.

— Ascultați, am strigat eu, opriți-vă odată! Opriți doar o clipă vorbăria asta stupidă! Opriți-vă doar o clipă și mai lăsați și pe altul să zică ceva, pe altul din afară, care nu face parte din lumea aceasta mică, în care se pare că sunteți toți fericiți să trăiți!

Am făcut o pauză și m-am uitat fix la ei. Aroganța mea dăduse roade, căci toți cei din grup – patru bărbați și două femei – se holbau la mine uluiți. După ce le-am atras, în fine, atenția, am simțit cu plăcere că pot să îmi stăpânesc furia, ca pe o armă pe care o puteam mânui când voiam. Mi-am coborât glasul – strigasem ceva mai tare decât intenționasem – și am continuat:

— Mai e, oare, de mirare, mai e oare vreo urmă de mirare că în orașelul acesta al dumneavoastră aveți astfel de probleme, o astfel de *criză*, cum o numesc unii dintre dumneavoastră? Că atâția dintre dumneavoastră se simt nefericiți și frustrați? Mai e oare un mister pentru cineva, pentru cineva din afară? Mai e oare o surpriză? Oare noi, observatorii din lumea mare și largă, ne mai scărpinăm nedumeriți în creștetul capului? Ne întrebăm noi oare: „Cum se face că într-un oraș ca acesta“ – am

Respectiv simțit că mă trăgea cineva de braț, dar acum eram hotărât să îmi spun părerea –, „că un oraș, o comunitate ca aceasta se confruntă cu o asemenea criză?“. Suntem, oare, nedumeriți și uimiți? Nu! Nici pe departe! Sosești... și ce vezi în jur? Ilustrat chiar de oameni ca dumneavoastră, doamnelor și domnilor, da, ca dumneavoastră aici de față! Dumneavoastră *sintetizați* – îmi cer scuze dacă sunt nedrept, dacă există și exemple mai crase și monstruoase sub pietrele și dalele acestui oraș –, dar în ochii mei, dumneavoastră, domnule, și dumneavoastră, doamnă, da, oricât de greu mi-ar fi să vă aduc la cunoștință, da, dumneavoastră *ilustrați* tot răul care se petrece aici! Mâna care mă tot trăgea de mânecă, mi-am dat eu seama, era a unei femei căreia îi vorbeam și care nu știu de ce se întindea prin spatele domnului de lângă mine. M-am uitat o clipă spre ea, după care am continuat: În primul rând, vă lipsesc cei șapte ani de acasă. Priviți cum vă purtați unul cu altul. Priviți cum vă purtați cu familia mea. Până și cu mine, personalitate de seamă și invitatul dumneavoastră; uitați-vă cum sunteți, mult prea preocupați de colecția de artă a lui Oskar. Cu alte cuvinte, prea obsedați, obsedați de micile nereguli din ceea ce numiți „comunitatea“ dumneavoastră, prea obsedați să ne arătați măcar un minim de politețe.

Femeia care mă trăgea de braț se deplasă, ajungând acum chiar în spatele meu, și îmi dădeam seama că îmi spunea ceva, străduindu-se să mă smulgă de acolo. Am ignorat-o și am continuat:

— Și culmea ironiei, dintre toate locurile, a trebuit să se întâmple aici! Da, tocmai *aici* trebuie să vină părinții mei. Dintre toate locurile, aici, ca să primească așa-zisa dumneavoastră ospitalitate. Ce ironie, ce cruzime, ca dintre toate locurile, după atâția ani, să se întâmple într-un loc ca acesta, cu oameni ca dumneavoastră! Și bieții mei părinți, care vin de departe, să mă audă pentru prima oară interpretând! Credeți că aceasta îmi ușurează sarcina, faptul că sunt nevoit să-i las în grija unor oameni ca dumneavoastră, și dumneavoastră, și dumneavoastră?

Respect pentru Domnule Ryder, domnule Ryder...

Femeia de lângă mine mă tot trăgea de cătăva vreme și atunci mi-am dat seama că nu era nimeni alta decât domnișoara Collins. Descoperirea mă făcu să-mi mai pierd din elan și, până să mă dezmeticesc, mă și trăsese afară din grup.

— A, domnișoara Collins, i-am spus eu puțin încurcat. Bună seara.

— Știți, domnule Ryder, zise domnișoara Collins, tot îndepărtându-mă de grup. Trebuie să recunosc că sunt realmente surprinsă. Vreau să spun... de fascinația care ne-a cuprins pe toți, tocmai îmi zicea un prieten că tot orașul vorbește despre asta. Adică, mă asigură ea, vorbește cât se poate de frumos! Dar, sinceră să fiu, nu pricep pentru ce se face atâta caz. Doar pentru că am fost azi la Grădina Zoologică! Pur și simplu nu pricep. N-am acceptat decât pentru că m-au convins că era în interesul tuturor, știți, ca Leo să se prezinte bine mâine seară. Așa că n-am făcut decât să accept să merg acolo, atâta tot. Și, sinceră să fiu, cred că am vrut să-i spun lui Leo câteva cuvinte de încurajare, acum că a trecut atâta timp de când s-a lăsat de băutoră. Mi s-a părut de datoria mea să recunosc cumva asta. Vă asigur, domnule Ryder, că, dacă ar fi rezistat atâta timp fără să bea, oricând în ultimii douăzeci de ani, aș fi făcut exact la fel. Numai că până acum n-a făcut-o. Zău că prezența mea la Grădina Zoologică n-a fost cine știe ce.

Nu mai trăgea de mine, dar mă ținea încă de braț, și am început să ne plimbăm încet prin mulțime.

— Sunt sigur de asta, domnișoară Collins, am zis eu. Și vă asigur că adineauri, când am venit spre dumneavoastră, n-am avut nici cea mai mică intenție de a deschide discuția despre dumneavoastră și domnul Brodsky. Spre deosebire de majoritatea locuitorilor acestui oraș, sunt foarte bucuros să nu mă amestec în problemele dumneavoastră.

— E foarte frumos din partea dumneavoastră, domnule Ryder. Dar în orice caz, cum ziceam, întâlnirea noastră de azi după-amiază n-a fost chiar atât de importantă. Oamenii ar fi fost decepționați să știe asta. Nu s-a întâmplat nimic, decât că

Leo a venit la mine și mi-a zis: „Arăți foarte bine azi“. Exact ceea ce te-ai fi așteptat să zică Leo după douăzeci de ani de beție. Și cam atâta a fost. Sigur că i-am mulțumit și i-am zis că arăta mai bine decât în ultima vreme. Atunci s-a uitat în jos, la pantofi, ceea ce nu-mi amintesc să fi făcut în tinerețe. Pe vremea aceea, nu era așa de timid. Da, s-a stins flacăra din el, mi-am dat seama de asta. Dar ceva a înlocuit-o, ceva destul de serios. Ei bine, stătea acolo, privind-și pantofii, iar domnul von Winterstein și ceilalți domni se învârteau toți de colo-colo, ceva mai în spate, uitându-se în sens opus și prefăcându-se că au uitat de prezența noastră. I-am spus lui Leo ceva despre vreme, iar el a privit în sus și mi-a zis că, într-adevăr, copacii arătau minunat. Apoi a început să-mi spună ce animale îi plăcuseră dintre cele pe care tocmai le văzuse. Era limpede că nu fusese câtuși de puțin atent, pentru că mi-a zis: „Îmi plac toate animalele astea. Elefantul, crocodilul, cimpanzeul“. Ei bine, cuștile maimuțelor erau în apropiere și sigur că trecuseră pe lângă ele, dar în mod cert nu trecuseră pe lângă elefanți sau crocodili, și i-am spus asta lui Leo. Dar s-a făcut că nu observă, că și când aș fi pomenit de ceva total lipsit de importanță. Pe urmă, parcă a intrat într-o ușoară stare de panică. Poate pentru că tocmai atunci domnul von Winterstein s-a apropiat puțin de noi. Știți, inițial, stabilisem să-i adresez câteva cuvinte lui Leo, efectiv doar câteva cuvinte. Domnul von Winterstein mă asigurase că după aproximativ un minut avea să intervină. Ei bine, acestea fuseseră condițiile mele, dar odată ce am început să vorbim, timpul ni s-a părut cumplit de scurt. Chiar eu am început să mă tem de prezența domnului von Winterstein, care se foia prin apropiere. Oricum, Leo și-a dat seama că aveam foarte puțin timp la dispoziție, pentru că a intrat direct în subiect. A zis: „Poate că n-ar strica să încercăm din nou. Să trăim împreună. Încă nu e prea târziu“. Trebuie să recunoașteți, domnule Ryder, că după atâția ani era cam hodoronc-tronc să spună așa ceva, în ciuda timpului scurt de care dispuneam în această după-amiază. I-am zis doar atât: „Dar ce să facem împreună? Nu mai avem aproape nimic în comun“. Preț de

Respectându-l pe Leo, a privit în jur dezorientat, ca și când i-aș fi adus un argument la care nici nu se gândise înainte. Atunci a arătat spre cușca din față noastră și a zis: „Am putea crește un animal. L-am putea îngriji și iubi amândoi. Poate că asta ne-a lipsit înainte“. Și n-am știut ce să răspund, așa că am rămas amândoi acolo și l-am zărit pe domnul von Winterstein cum începe să vină spre noi, dar probabil că a intuit ceva, ceva din felul în care Leo și cu mine stăteam nemișcați, pentru că s-a răzgândit, s-a îndepărtat din nou și a început să discute cu domnul von Braun. Apoi Leo a ridică un deget în aer, un gest mai vechi de-al lui, și-a ridicat degetul și a spus: „După cum știi, am avut un câine, dar a murit ieri. Câinii nu ajută la nimic. Vom alege un animal care să trăiască mult. Douăzeci, douăzeci și cinci de ani. În felul acesta, dacă îl îngrijim bine, vom muri înaintea lui și nu vom mai plânge după el. N-am avut copii niciodată, așa ca hai să facem asta!“ La care eu am zis: „Pur și simplu nu te-ai gândit destul de bine. Iubitul nostru animal s-ar putea foarte bine să ne supraviețuiască, dar e puțin probabil ca noi amândoi să murim în același timp. S-ar putea să nu plângi după animal, dar dacă, să zicem, aș muri înaintea ta, să plângi după mine“. La care el a răspuns repede: „E mai bine așa decât să nu ai pe nimeni care să te plângă, după ce mori“. „Dar nu mi-e teamă de asta“, i-am zis eu. I-am atras atenția că de-a lungul anilor ajutasem multă lume din acest oraș și că la moartea mea are cine să plângă după mine. La care el mi-a zis: „Nu se știe niciodată. Din acest punct de vedere, n-aș avea de ce să-mi fac griji. Și pe mine ar avea cine să mă plângă, după ce mor. Poate sute de oameni“. Apoi zise: „Dar ce contează asta, când nici unul dintre ei nu m-a iubit cu adevărat? I-aș schimba pe toți. Pentru o persoană pe care am iubit-o și care m-a iubit“. Trebuie să recunosc, domnule Ryder, că această conversație m-a cam întristat și n-am mai avut ce să-i răspund. Atunci Leo a zis: „Dacă am fi avut copii înainte vreme, câți ani ar fi avut acum? S-ar fi făcut frumoși“. Ca și când e nevoie de timp ca să ajungi frumos! Apoi a zis iar: „N-am avut copii niciodată. Așa ca hai să facem asta“. Când a zis vorbele astea din nou, ei